Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Varsinais-Suomi

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

13.10.2021

Ympäristövaliokunta
ymv@eduskunta.fi

Viite: Kuuleminen ympäristövaliokunnassa 14.10.2021

Asia: HE 154/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen asiantuntijalausunnossa keskitytään tämänhetkisen korvauskäytännön esittelyyn ja HE 154/2021 tuomiin muutoksiin ELY-keskuksen ja vahingonkärsijän näkökulmasta

Nykykäytännön mukaan rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmä perustuu rauhoitettujen harvinaisten eläinten tuottamien vahinkojen korvaamiseksi avustuksista annettuun ympäristöministeriön päätökseen (1626/1991, muutettu 838/2010). Avustuksen myöntää ELY-keskus ympäristöministeriön avustuskiintiön sallimissa rajoissa.

Avustuksen ja korvauksen saamisen edellytykset

Avustusjärjestelmän sujuvoittamiseksi avustusta on nykyisin voinut hakea sähköisellä lomakkeella. Avustushakemuksesta on käytävä ilmi mikä eläinlaji vahingot on aiheuttanut, milloin ja missä sekä vahingon laatu ja määrä. Myös vakuutuksen perusteella maksettu korvaus tulee käydä hakemuksesta ilmi. Hakemukseen tulee ympäristöministeriön päätöksen mukaan liittää myös poliisilaitoksen lausunto, mutta käytännössä lausuntoa on pyydetty maatalousviranomaiselta silloin kun on ollut kyse viljelyvahingoista. Muissa vahinkotapauksissa, esim. merikotkaan liittyvissä, on kysytty lausuntoa lajiasiantuntijalta.

Käytäntönä on ollut, että useimmissa tapauksissa avustuksen maksaminen on edellyttänyt jo tehtyjä toimenpiteitä vahinkojen estämiseksi. Äkillisen vahingon osalla, esim. merikotkan tappama karitsa, ei tällaista luonnollisesti ole edellytetty. Avustuspäätökseen on myös kirjattu, että saatua avustusta tulee käyttää mahdollisiin ennaltaehkäiseviin toimiin. Saapuneista hakemuksista on

tehty yhteenveto, jonka perusteella ympäristöministeriö on myöntänyt tarvittavan määrärahan.

HE 154/2021 mukaan avustuksen myöntäminen vahinkojen ennakolta ehkäisyyn olisi ensisijainen aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen nähden. Yleisesti tietämys esim. lepakkovahinkojen ennakolta ehkäisevistä toimenpiteistä on puutteellista. ELY-keskuksen tulisikin osata neuvoa asiassa, mutta osaamista tähän ei löydy ELY-keskuksiltakaan.

Hallituksen esityksessä korvauksen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakija olisi tehnyt ilmoituksen vahingosta ja että vahingon on arvioinut ELY-keskuksen hyväksymä asiantuntijaviranomainen. Näiltä osin muutos aiempaan on, että vahingonkärsijä ilmoittaa havaitsemastaan vahingosta viipymättä ELY-keskukselle, mutta epäselväksi jää mikä taho pyytää riippumatonta asiantuntija arvioimaan vahinkoa.

On hyvä, että HE:ssä on huomioitu tilanne, jossa vahingonkärsijä on tietoisesti jättänyt tekemättä vahinkoa estäviä toimenpiteitä. Ilman hyväksyttävää perustetta harkinnanvarainen korvaus voidaan siten evätä.

ELY-keskusten resurssit

Hallituksen esityksessä eri viranomaisten tehtävät on selkeästi määritelty. ELY-keskuksen tehtävänä olisi mm. tukijärjestelmään liittyvä neuvonta ja ohjaus sekä ennaltaehkäisevän toiminnan kehittäminen. Neuvonta ja ohjaus tulisi keskittää nettiin ja hyödyntää asiassa myös ympäristöasioiden asiakaspalvelun osaamista (y-aspa). Myös ennaltaehkäisevän toiminnan kehittäminen vaatii järjestelmällistä otetta ja perehtymistä, johon ei ELY-keskusten nykyresursseilla ole mahdollisuuksia.

Aiemman yhteenvedon tekemisen sijaan esitetään, että ELY-keskukset esittäisivät ainoastaan määrärahatarpeen. Tämä ei suinkaan kevennä yksittäisen ELY-keskuksen hallinnollista menettelyä, sillä jokainen hakemus tulee kuitenkin arvioida päätöksen valmistelua varten ja itse yhteenvedon tekeminen ei oleellisesti vaikuta työmäärää kasvattavasti.

Vahinkoilmoituksen saapuminen ELY-keskukseen edellyttää välitöntä yhteydenottoa hakijaan tarvittavan asiantuntijaviranomaisen lausunnon varmistamiseksi. Niissä ELY-keskuksissa, joissa vahinkoja on paljon, laissa ehdotetut ilmoitukset työllistäisivät henkilöstöä merkittävästi. Sähköisesti lähetetty ilmoitus tulisikin mennä suoraan myös kunnan maatalousviranomaiselle, jotta vahinko päästään arvioimaan viivytyksettä ja toiminta kokonaisuudessaan sujuvoituisi. Tämä säästäisi ELY:n resursseja.

Leena Lehtomaa

Ylitarkastaja

p. 0295 022 894 leena.lehtomaa@ely-keskus.fi